

MEMO

Van: Taskforce aardbevingen 5.1.2e

Aan: Burgemeester

Betreft: Communicatieadvies NPR-richtlijn en publieke regie

Datum: 28 januari 2015

Dit advies begint met het stellen van een centrale vraag, die in drie delen is gesplitst. In antwoord daarop zijn vier uitgangspunten voor communicatie geformuleerd. Die worden op de pagina's 3 en 4 toegelicht. Verzoek aan u is met opmerkingen en suggesties te komen en de inhoud van dit advies vrij te geven voor bespreking met EZ, provincie en buurgemeenten, op donderdag 29 januari a.s.

Vervolgens kan het worden geagendeerd voor het regionaal bestuurlijk overleg van maandag 2 februari.

U krijgt nog een apart memo met persoonlijk advies over uw woordvoering namens de Groninger gemeenten.

Centrale vraag

- Hoe zorgen we dat Groningers (individuele inwoners, scholen, bedrijven, familieleden) weten wat de betekenis is van de nieuwe bouwnormen en beschikken over de juiste informatie?
- Hoe kunnen we de impact van de NPR duidelijk maken zonder paniek te veroorzaken?
- Hoe dragen we bij aan herstel van vertrouwen van Groningers in de overheidszorg voor veilige aardgaswinning?

Deze notitie geeft geen antwoord op de vraag wat de beste onderhandelingsstrategie voor de Groninger gemeenten. Het belang van bewoners is centraal gesteld. Dat leidt tot andere keuzes dan bij een communicatiestrategie gericht op onderhandelen. Dit advies is gebaseerd op de conclusie dat het gaat om communicatie over een crisisachtige situatie, met als inzet de (gevoelens van) veiligheid van tienduizenden burgers, ook al is in tegenstelling tot bij een gewone crisis (nog) geen sprake van acute dreiging of gevaar.

Uitgangspunten voor communicatie

Uitgangspunt 1: belang NPR overstijgt dat van publieke regie. Maar de afspraken over publieke regie zijn voorwaarde voor herstel van vertrouwen en daarmee ook van groot belang.

Uitgangspunt 2: de NPR raakt 30.000 tot 90.000 (bron: Impact Assessment stuurgroep NPR) Groninger huishoudens diep, doordat ingrijpende herstelwerkzaamheden nodig zijn. Met een gemiddelde aantal van 2,8 personen per huishouden gaat het om 74.000 - 252.000 mensen. Daardoor moeten zeer velen van hen hun woning tijdelijk verlaten. Dat tientallen tot mogelijk een paar duizend woningen moeten worden ontruimd op basis van de nieuwe normen hun woning maakt het vraagstuk van de aardbevingen tot een probleem van een voor Nederland ongekeerde omvang en intensiteit, met een in potentie langdurige ontwrichtende uitwerking op de Groninger samenleving en een grote kans op breed gedeelde gevoelens van angst en woede onder de bevolking. Vooral in plattelandsgemeentes en dorpen; niet zozeer in de stad Groningen.

Uitgangspunt 3: De onder 2 geformuleerde diagnose noopt tot intensieve overheidscommunicatie, die empathie voor getroffen bewoners verenigt met nuchtere, open en zakelijke voorlichting. Aard en omvang van de communicatieve opgave noodzaken tot directe communicatie van de overheid met de inwoners van de regio. De opgave en het belang zijn zo groot dat niet kan worden volstaan met communicatie via de massamedia en/of via private organisaties als de NAM en het Centrum voor Veilig Wonen (CVW). Te overwegen valt de communicatie van deze twee organisaties onder regie van de overheid te brengen, door zorgvuldige afspraken te maken over inhoud, toonzetting en timing van voorlichting.

Uitgangspunt 4: Voor het herstel van vertrouwen is het aan te raden dat Rijk, gemeenten en provincie in nauw overleg communiceren met inwoners en media en zo doende al een vorm van publieke regie tonen. Het belang van het demonstreren van publieke regie is groter dan de belangen van de afzonderlijke bestuurslagen, die op belangrijke punten (toepassing NPR) nog van mening verschillen, hierover nog onderhandelen en dat ook duidelijk willen maken. Op dit punt verdient een "agreement to disagree" aanbeveling.

Alternatief voor uitgangspunt 4 is dat het Rijk de communicatie over de NPR verzorgt en gemeenten en provincie hier afstand toe houden. Daarmee maken zij beter duidelijk dat overeenstemming over de toepassing van bouwnormen ontbreekt, maar doen zij afbreuk aan het inlossen van de in de vraagstelling geformuleerde opgave. Zij riskeren daarnaast dat het beeld postvat van een kibbelende, verdeelde en besluiteloze overheid en dat inwoners zeer gefragmenteerd worden geïnformeerd.

Toelichting

1 Impact NPR en risico's

- Status NPR: advies. Nog niet bindend, maar over enkele jaren wel. Het is met de kennis van nu niet uit te leggen dat afwijking van het advies de door iedereen gewenste veiligheid van Groningers dient.
- NPR is basis voor nieuwbouw en bestaande bouw: woningen en gebouwen.
- Potentiële impact NPR enorm: gevolgen voor 30.000 – 90.000 woningen. Ingrijpende versterking nodig van 35.000 woningen, tijdelijke ontruiming van een groot deel van deze 35.000 woningen. Sloop van 1.000 – 2.000 woningen.
- Impact het grootst in omgeving Loppersum: daar de hoogste percentages te versterken woningen. Percentages lopen af naar de randen van het aardbevingsgebied.
- Leidt op zijn minst tot heel veel vragen bij inwoners en in het slechtste geval tot grote angst, paniek en woede. De boodschap van de impact van de NPR valt in een voedingsbodem van al lang bestaande onrust, gevoelens van onveiligheid en angst.
- De impact van de NPR is immens, maar ook abstract en onpersoonlijk. Het gaat om statistische informatie. Namen en rugnummers kunnen nog niet worden genoemd. Er zijn veel onzekerheden: Welke huizen betreft het? Is er sprake van acuut gevaar?
- NPR heeft ook gevolgen voor andere objecten (scholen, ziekenhuizen, monumenten). Daarvan is de impact nog niet bekend: geen impact assessment beschikbaar. Maar het lijkt duidelijk dat de NPR ook voor dit soort gebouwen grote gevolgen heeft.
- Geen zicht op snelle oplossing: ambitie Rijk is nu versterking van 3.000 woningen in 2015 en 5.000 in 2016. De versterkingsopgave op basis van het NPR-advies omvat een veelvoud en is niet binnen enkele jaren te realiseren.
- Risico: hype over Groningen als rampgebied. De nieuwswaarde van het NPR-advies is enorm en staat garant voor intensieve landelijke media-aandacht. Uitgangspunt daarbij is: aandacht en kijkcijfers. Niet de doelen die hierboven zijn geformuleerd: juiste informatie, voorkomen van paniek en herstel van vertrouwen.
- Risico: aanpak CVW stagneert. Maatregel: afspreken dat die op volle kracht doorgaat.

2 Publieke regie

- Gemeenten, provincie en Rijk zijn het eens over de oprichting van Rijksdienst voor de aanpak van aardbevings schade, onder leiding van het Rijk, met sterke regionale inbreng.
- Vorming begint nu, door Rijk en regio samen. Streven: dienst is dit voorjaar in bedrijf.
- Gezamenlijk communicatie is het eerste zichtbare begin van de publieke regie.

3 Communicatiestrategie

- Inhoud communicatie: feitelijk, zakelijk, klinisch. Ook ten aanzien van de punten waarover partijen van mening verschillen.
- Toon: empathisch en oplossingsgericht.
- Strategie: regie nemen door radicale openheid te betrachten. Zelf alle feiten en cijfers als eerste brengen, resultaten tonen, maar ook vragen en onzekerheden erkennen. Media uitstekend faciliteren bij de uitoefening van hun belangrijke werk. Dat is de enige adequate manier van omgaan met het grote wantrouwen onder Groningers.
- Direct communiceren met Groningers via internet en huis-aan-huiskranten
- Afspraken maken met NAM, CVW en Dialoogtafel over hun rol in de communicatie. NAM: uiterste terughoudendheid. CVW: reactief, in antwoord op vragen over schadeherstel. Dialoogtafel: betrekken bij communicatie nieuwe Rijksdienst.

4 Mediastrategie

- Presentatie NPR-advies door EZ. Akkoord over publieke regie zo mogelijk gelijktijdig, maar wellicht al eerder.
- Direct aansluitend: Reactie 12 Groninger gemeenten en provincie via persconferentie, met gezamenlijk persbericht gemeenten en provincie
- Extra aandacht voor regionale media (altijd voorop stellen)
- Afspraken over afdoen persvragen (één woordvoeringslijn, beperkt aantal woordvoerders)

5 Communicatiemiddelen/activiteiten

- QA's voor alle gemeentelijke informatiecentra (telefonische contact en bezoekadressen) en op alle gemeentelijke websites. Zelfde info op website provincie.
- Advertenties in/op gemeentelijke informatiepagina's
- Huis-aan-huiskrant van publieke dienst in oprichting in 12 Groninger gemeenten, met gezamenlijke informatie over het advies en aandacht voor verschil van mening over toepassing normen
- Informatiebijeenkomsten in 12 Groninger gemeenten, onder leiding regio (gastheer), met Rijk als afzender van informatie over het NPR-advies.
- QA ook voor interne communicatie in gemeenten
- Parallel aparte aanpak van communicatie met onder meer scholen/ouders en zorginstellingen (nader uitwerken).
- Parallelen aparte aanpak communicatie met bouwsector (nader uitwerken)

6 Organisatie, planning en begroting

- Om de activiteiten die in dit advies zijn genoemd te realiseren is menskracht, tijd en geld nodig. De productietijd van een huis-aan-huiskrant bedraagt ongeveer drie weken, druk en distributie meegerekend. Met een uiterste krachtsinspanning wellicht een week minder. Zo'n krant kost ca. 60.000 euro.
- Aan extra menskracht is om te beginnen gedurende twee maanden extra inzet van ongeveer 3 fte hoogwaardige expertise nodig. Daarna is meer te zeggen over de benodigde inzet en kosten. Taken korte termijn onder meer: mediacontacten, productie krant en on line informatie, afstemming tussen alle partijen.
- Advies is met de bekendmaking van het NPR-advies te wachten tot Rijk, gemeenten en provincie afspraken hebben gemaakt over de aanpak van de communicatie en de hiervoor te realiseren activiteiten en middelen. Publicatie in de eerste week van februari moet daarom hoe dan ook worden ontraden: onder aandacht brengen bij EZ